

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtäväyhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Lakiesityksessä on valtion erityistehtäväyhtiön perustaminen ja sen toimiminen enemmänkin yhteiskunnallisen merkityksen kautta kuin osakeyhtiölain mukaisesti liikevoittoa tavoitellen. Yhteiskunnallisen merkityksen esille nostaminen ja siihen tähtääminen on kannatettavaa. X OY:n liiketoimintasuunnitelman tulee tukea tätä alueellisesti, kun toiminta laajenee koko valtakunnan tasolle. Erityisenä huolenaiheena on X OY:n toimiminen aloilla, jotka ovat jo nyt varsin kilpailukykyisiä, esimerkiksi siivous- ja puhdistuspalveluala. Miten toiminnan arviointi onnistuu maakunnissa, joissa ei välttämättä ole muita toimijoita tai niitä on vain vähän, jolloin valtion oma erityistehtäväyhtiö mahdollistaisi epämieluisan kilpailutilanteen.

Alueiden erilaisuudesta ja epätasaisuudesta markkinoilla olisi hyvä aloittaa kokeilu isoimmilla paikkakunnilla kokeiluluonteisesti ja lähteä sen jälkeen ulottamaan X Oy:n toiminta muille alueille.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtiontukisääntelyssä tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

-

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Nyt valmisteilla oleva lakiesitys osatyökykyisten työllistämisestä nähdään kannatettavana asiana Pohjois-Karjalan TE-toimistossa. Osatyökykyisten erityinen huomioiminen ja heidän saattaminen

normaaleihin työsuhteisiin X Oy:n työllistämistä voi lisätä merkittävästi heidän työllistymismahdollisuuksiaan myös jatkossa avoimille työmarkkinoille.

Osatyökykyisyyttä on erilaista ja erilaisista syistä johtuvaa. Osatyökykyisyys voi kohdata työnhakijan elämän eri vaiheissa ja eri pituisina ajanjaksoina. Näin ollen osatyökykyisyyden määrittely jää osin epäselväksi lakiuudistuksessa. Määritelmä rajatummista osatyökykyisyyden täyttävistä kriteereistä olisi kuitenkin hyvä pohja ja alustus siihen, miten osatyökykyisyys pitää sisällään.

Lakiesityksessä todetaan, että valtionyhtiön tarjoama työmahdollisuus on osatyökykyiselle viimesijainen. Viimesijaisuus terminä antaa kuitenkin hieman negatiivisen kuvan hyväksi tarkoitetusta toiminnasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Lakiesityksessä tuodaan esille se, että työ- ja elinkeinotoimisto tekee arvion ja valikoi asiakkaat yhtiön työsuhteisiin. TE-toimistojen asiantuntijuus on korkealla tasolla, mutta asiantuntemusta tarvitaan kriteereinä olevien vaatimusten arvioimiseksi - vrt. 3 §, jossa mainitaan työttömiä työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn samaiseksi ovat heikentyneet olennaisesti todetun sairauden, vian tai vamman vuoksi. TE-toimistojen moniammatillisen henkilöstön resurssointi lienee paikoillaan ja siihen saatavien henkilöstöresurssien tarve tai ostopalveluiden käyttömahdollisuus nousee vahvasti tässä kohdin esiin.

Asiakasprosessin avaaminen jo lakiehdotuksessa olisi tärkeää eli kuinka tämä tapahtuu ja miten varmistetaan, että kriteerit on oikein osattu tulkita asiakkaiden kohdalla. Valintaprosessi menettelynä on haasteellinen toteuttaa, jos sitä ei ole määritelty hyvin ja johdonmukaisesti eli mihin otetaan yhteyttä, kuka ohjaa ja miten asiakas on huomioitu tässä prosessissa. Yksi valtakunnallinen toimija nähdään hyvin kaukaisena ja ei asiakasystävällisenä toimintona, joten tämän hajauttamista olisi hyvä pohtia.

Osatyökykyisyyden määrittelyn tärkeys nousee 2 § esiin. Osatyökykyisten joukko on hyvin kirjava, jolloin esiin nousee myös niin sanotussa tuottavassa tehtävissä olevien työntekijöiden rinnalle ne osa- työkykyiset, joilla on esimerkiksi ylempi korkeakoulututkinto, jolloin heidän työpanoksensa kohdentuu esimerkiksi asiantuntijatehtäviin, kehittämistehtäviin tutkimustyöhön jne. Herää kysymys, miten heidän työhön sijoittumisensa varmistetaan - voisiko jokin laitos, virasto tai julkinen taho olla tässä mahdollistajana yksityisen ja järjestöjen rinnalla?

Lakiesitys ei arvioi tai ota kantaa siihen, miten meneillään olevat muut suurehkot hankkeet, kuten esimerkiksi kuntakokeilut ja niiden huomioiminen ja integrointi suhteutetaan uuden perustettavan yhtiön toimintaan.

Pohjois-Karjalan TE-toimisto pitää kannatettavana asiana sitä, että rekrytoitavien henkilöiden motivaatiotaso työllistymiseen pidetään korkeana mittarina ja halukkuus varmistetaan asiakkaalta, mitä on myös painotettu lakiesityksessä. Vastaavasti olisi hyvä myös hyvä arvioida ja ottaa lakiesityksessä kantaa siihen, mihin velvoittavuuden puuttuminen lakiesityksessä johtaa.

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

.

Osaksi Oy

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Pohjois-Karjalan TE-toimisto pitää positiivisena asiana sitä, että lähdetään kehittämään työllistymismahdollisuuksia eri keinoin osatyökykyisille henkilöille. Lakiehdotuksessa esitetyn perustettavan erityistehtäväyhtyrityksen onkin pystyttävä huomioimaan yrityksen liiketoimintasuunnitelmassaan jo muut toimijat, olemassa olevat ja käynnistyneet hankkeet (kuntakokeilut, osatyökykyisten hanke) ja palvelut, toisin sanoen ne, jotka työskentelevät ja antavat palveluita jo nyt osatyökykyisille henkilöille ja työnhakijoille.

Uuden toimijan esiintulo valtion erityistehtäväyhtyrityksenä voi aiheuttaa sekä asiakkaissa että jo nykyisissä palveluntuottajissa hämmennystä. Tämän välttämiseksi suositellaan avointa, kehittämismyönteistä ja -hakuista yhteistyötä ennen lain voimaantuloa niiden tahojen kanssa, joita tämä koskee. Asiakasprosessin avaaminen ja käytänteistä sopiminen vähentää päällekkäisiä toimintoja sekä vähentää asiakkaiden reklamaatioita.

Esitetyllä lakiuudistuksella on myös vaikutuksia TE-toimistojen organisaatioon ja niiden tehtävien sisältöihin sekä asiantuntijoiden työmäärään. Näiden vaikutusten huomioiminen on myös hyvä ottaa tarkasteluun lain valmistelussa.

Lisäksi on hyvä huomioida ja arvioida uuden toimijan sisääntulo suhteessa muihin lakeihin ja miettiä kuinka lakiesitys suhtautuu esimerkiksi lakiin työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta, lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta tai työttömyysturvalakiin.

Salmela Mari
Pohjois-Karjalan TE-toimisto